

NÓRSKO – UČÍME SA OD INÝCH

Projekt MODRÁ ŠKOLA, zameraný na recykláciu dažďovej vody, vznikol na základe dohody a spolupráce Úradu vlády SR a Nórska, kde sa tejto téme dlhodobo a intenzívne venujú. Pedagógovia a študenti slovenských škôl, zapojených do tohto projektu, dostali ponuku zúčastniť sa študijnej cesty do Nórska. Ponuku, ktorá sa neodmieta.

A tak som sa spolu so svojimi podobne zmýšľajúcimi žiakmi Sašou Kloudovou a Andrejom Kučíkom jedného májového dňa roku 2015 ocitla v lietadle, ktoré napriek problémom a nepríjemným turbulenciám nakoniec preda len šťastne pristálo na letisku Oslo. Vyzbrojení „vygúglenými“ základnými vedomosťami o krajine, ktorú ideme navštíviť, o jej geografických charakteristikách, o obyvateľstve, kultúre, histórii, prírodných pomeroch, priemernej ročnej teplote, atď., sme stúpili na nórsku pôdu. Nasledujúce štyri dni potvrdili staré známe „Lepšie raz vidieť, ako stokrát počuť (resp. čítať na internete)“.

Na ubytovanie sa v Hosteli Haraldsheim sme mali slabú polhodinku, pretože o šiestnástej hodine sme mali byť prijatí jeho excelenciou Františkom Kašickým na Slovenskom veľvyslanectve v Nórsku. Vďaka neznámemu ochotnému nórskemu študentovi, ktorý s nami absolvoval strastiplnú púť za lístkami na „MHD“, sme na toto stretnutie meškali len hodinu. Nepríjemné dojmy z presunu sa však rýchlo rozplynuli a na „slovenskej pôde“ v Nórsku sme sa skutočne cítili ako doma. Pán veľvyslanec, jeho asistentka a konzul sa ukázali ako pozorní a milí hostitelia. Porozprávali nám nielen o práci veľvyslanectva, ale poskytli nám aj informácie, ktoré nevyčítame zo žiadnych elektronických, či knižných bedekerov. Dozvedeli sme sa napríklad, že v Nórsku žije 3500 Slovákov, že nórski stredoškólači si počas štúdia nešetria na stužkovú, ale na kúpu vyradeného autobusu, v ktorom prežijú celý predmaturitný mesiac – rodičia, učitelia, verejnosť, ba aj polícia to tolerujú a radšej nechcú vedieť, čo sa v tých autobusoch deje... Vyučovacím jazykom v školách je nárečie, ktorým sa v danej oblasti hovorí, niečo ako spisovná nórstina neexistuje. Ak napriek podobnosti týchto nárečí majú dvaja Nóri z rôznych kútov Nórska problém dohovoriť sa, jednoducho použijú angličtinu, ktorú tu ovláda naozaj každý. Asistentka Katka nám čo-to prezradila o mentalite Nórov, o ich rezervovanosti predovšetkým voči cudzincom z „východnej“ Európy (nepotvrdilo sa), o nórskom modeli prohibície – v bežných obchodoch a ubytovacích zariadeniach alkohol nekúpite, no v piatok sa vraj deväťdesiat percent Nórov spije pod obraz boží (potvrdilo sa). S pánom veľvyslancom sme sa ešte v ten večer stretli pri sledovaní priameho prenosu z hokejového stretnutia MS Nórsko – Slovensko...

Na druhý deň sme sa prebudili do upršaného rána. Vyzbrojení pršiplášťami, dáždňíkmi a odhodlaním sme sa vybrali do Nansen Parku. Zamračenú oblohu a dážď sme však po čase začali ignorovať podľa vzoru detičiek v gumených overaloch, veselo sa hrajúcich v parku so svojimi rodičmi. Nansen Park je vybudovaný na mieste bývalého letiska v Oslo. Jedná sa o obrovský areál, ktorého ústrednou témou je využitie dažďovej vody. Parkom nás sprevádzal pán Bent Christen Braskerud, spoluautor projektu – mimoriadne charizmatický, rozhľadený, sčítaný človek, odborník, ktorý očividne nielen rozumie, ale aj verí tomu, čo robí. Park má podnázov „Octopus“, pretože pripomína ramená chobotnice, vychádzajúce lúčovito z jedného bodu. V týchto ramenách sa nachádzajú fontánky, kaskády, jazerá s množstvom zaujímavých a originálnych krajinno-architektonických prvkov – odpočinkové zóny, lavičky, mostíky, móla, chodníčky, mokrade, dažďové filtre... všetko prvky rozumne využívajúce správne usmernenu dažďovú vodu. Medzi ramenami tejto „chobotnice“ postupne – podľa potreby pribúdajú obytné domy. Zaujímavý, nevšedný, originálny, efektívny a efektívny postup! Park je pomenovaný podľa Fridtjofa Nansena, nórskeho vedca, prieskumníka a diplomata, nositeľa Nobelovej ceny za mier, ktorého si Nóri nesmierne vážia a ctia. S týmto menom sme sa počas pobytu v Nórsku stretli niekoľkokrát. Daždivé popoludnie sme strávili v dvoch múzeách. Fram múzeum je postavené okolo originálu lode Fram, s ktorou spomínaný Nansen dobyl Arktídu. Kon Tiki múzeum vzdáva hold Thorovi Heyerdahlovi, ktorého plavba na obyčajnej plti z balzového dreva po južnom Pacifiku mala nielen dobrodružný, no predovšetkým vedecko-výskumný charakter. Do centra mesta sme sa vrátili loďou a deň sme ukončili prehliadkou historického centra Oslo. Napriek únave sa v ten večer zaspávalo ťažko – mozog nestíhal spracovať to kvantum zážitkov

a informácií z celého dňa. A druhým dôvodom bolo, že ešte okolo desiatej večer bolo pomerne vidno a svať začalo okolo druhej ráno...

Tretí deň bol venovaný návšteve NVE – inštitúcie, ktorá sa zaoberá hydrologickými pozorovaniami a výskumom, partnera Úradu vlády SR v projekte Modrá škola. Mňa, ako človeka zaujímajúceho sa o krajinnú a záhradnú architektúru, nadchol tvar a pôdorys budovy sídla tejto inštitúcie, funkčné aj estetické prepojenie jej interiéru s exteriérom – centrálny svetlovod doplnený niekoľkými menšími svetlovodmi, dažďová záhrada, terasa so sedením, ktoré ocenia zamestnanci počas prestávok, výhľad do blízkeho parku, kvety v interiéri,... detaily, ktoré by aj z našich chladných kancelárií dokázali urobiť prívetivé a ľudsky znesiteľné priestory. V tomto príjemnom prostredí sme nielen prezentovali našu školu a jej aktivity v rámci projektu Modrá škola, ale na zaujímavom experimente sme si overili výhody zelenej strechy a oboznámili sme sa s prácou hydrológa. Naši nórski hostitelia Bent a Bjorn nás neskôr sprevádzali návštevou lyžiarskeho múzea. Z vrcholu skokanského mostíka v Holmenkollen sa nám naskytl úžasný a nezabudnuteľný pohľad. Modré morské fjordy zahryznuté do zelenej krajiny – jedinečná symbióza vody a pevniny, rovnováha prírody vyvolávajúca rovnováhu duše. Myslím, že podstatou severského prístupu k prírode je práve snaha nenarušiť túto rovnováhu. Jedna z vecí, ktorú by si mal našinec z tejto krajiny odnieť...

Popoludnie sme strávili na sídlisku. No nie je sídlisko, ako sídlisko. V mestskej časti Ensjobyen sa realizujú adaptačné opatrenia na využitie dažďovej vody. A čo to znamená v praxi? Pomedzi „paneláky“ tečie potok lemovaný záružľím a vodnými trávami. Žblnkot vody dopĺňa svojimi zvukmi vodné vtáčstvo a nejaké tie obojživelníky. Tento potok však nie je pôvodný! Je výsledkom práce hydroológov, ekológov a krajinných architektov. Je zásobovaný podzemným prameňom a predovšetkým dažďovou vodou, ktorá doňho steká zo striech budov a vnútroblokovo cez prepracovaný systém dažďových záhrad a filtrov. Sem – tam sa potok rozšíri v jazierko s lekami, okolo ktorého sa hrajú deti, posedávajú a debatujú dospelí. Dopyt po bytoch na tomto sídlisku je veľký. Nečudo.

Posledný deň a cesta domov. Každý z nás je tichý, zamyslený a zrejme podobne ako ja, v duchu hodnotí, sumarizuje...

Nórsko je krajina, ktorú treba vidieť, zažiť a do ktorej sa treba vrátiť. Niet divu, že niekoľko rokov po sebe bola hodnotená ako „Krajina najlepšia pre život“. Nórsko sa vďaka zásobám ropy zaraduje medzi bohaté krajiny sveta. No Nórsko dokáže na rozdiel od mnohých iných bohatých štátov toto bohatstvo rozumne investovať - do vzdelania, výskumu a vedy, do ochrany prírodného bohatstva a využívania alternatívnych zdrojov energie. Podporuje svojich obyvateľov v snahe žiť v súlade s prírodou, podporuje ich environmentálne konanie a cítenie.

Milí priatelia, ak môžete, navštívte (nielen) Nórsko. Cestujete, všimajte si, porovnávajte, učte sa. Všetko dobré prineste domov! A na záver - to najvzácnejšie, čo som si z Nórska priniesla, sa ukrýva v myšlienke Thora Heyerdahla z Múzea Kon Tiki: „Hranice? Nikdy som ich nevidel. Ale počul som, že existujú v mysli niektorých ľudí.“

RNDr. Dagmar Balalová

